

ÜLKEMİZDE MİLLİ PARK VE BENZER STATÜDEKİ ALANLARIN DAĞILIMI

*The Distributions of The Areas of The National Parks and The Similar Status
in Our Country*

Yrd.Doç.Dr.Okan YAŞAR*

ÖZET

Bu çalışmada; ülkemizde milli park ve benzer statüdeki alanların dağılımı ve dağılımda görülen yoğunlaşmalarla birlikte nedenleri ele alınmaktadır. Ayrıca, bu alanda gerçekleştirilen yasal düzenlemeler ve bu çerçevede belirlenen koruma alanlarımızdaki niceliksel gelişmeler değerlendirilmektedir. Sonuç olarak da koruma alanlarımızın niçin artırılması gerektiği, bu alandaki sorunlarımız ve çözüm önerileri ortaya konulmaktadır.

ABSTRACT

In this study, the distribution of the areas of the national parks and the similar status in our country and their reasons as well as the intensities seen in these distributions have been dealt with. On the other hand, the legal regulations realized at this stage and the quantitative developments determined in our preservation areas within this framework. Consequently, it has been disclosed why our preservation areas are important to be increased, and also put forth our problems and solution suggestions for consideration at this stage.

1- Giriş

Birçok gelişmiş ülkenin kaynak düzenleme siyasetleri arasında "Ulusal Park" olarak tasarlanmış, koruma altına alınmış, kara ve su ekosistem alanları gibi yerler de bulunmaktadır. Fakat bu akım artık gelişmekte olan ülkelerin çoğuna da yayılmıştır. Bu tür parkların ayrılmasının nedeni alışılmış ekonomik anlamdaki üretimden bazı alanları kurtarmak ve bunları koruma altına almaktır. Yaban hayatının, ender rastlanan bitki ve hayvan topluluklarının, kültür alanlarının korunması, ulusal park olarak tesis edilmesi: daha sonraki düzenlemelerin ana nedenidir. Çok değerli manzaraların ve coğrafi görünümlerin saklanması da ulusal parkla ilgili başka bir amaçtır (Simmon'a göre Özgüç, 1994:22).

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Çanakkale.

Ulusal parklar sadece florayı değil, çeşitli morfolojik şekiller (dağlar, vadiler, mağaralar, travertenler ve peri bacaları gibi), hidrografik kaynaklar (göller, nehirler, kıyıları ve şelaleler gibi), tarihsel kalıntıların yer aldığı geniş alanlar ve hatta bazı köy ve kasabaları da içerisine almaktadır. Bu sebeple doğayı korumanın dünyada en uygun ve etkin şekli, ulusal park ve benzer statüde belirlenmiş alanlardır.

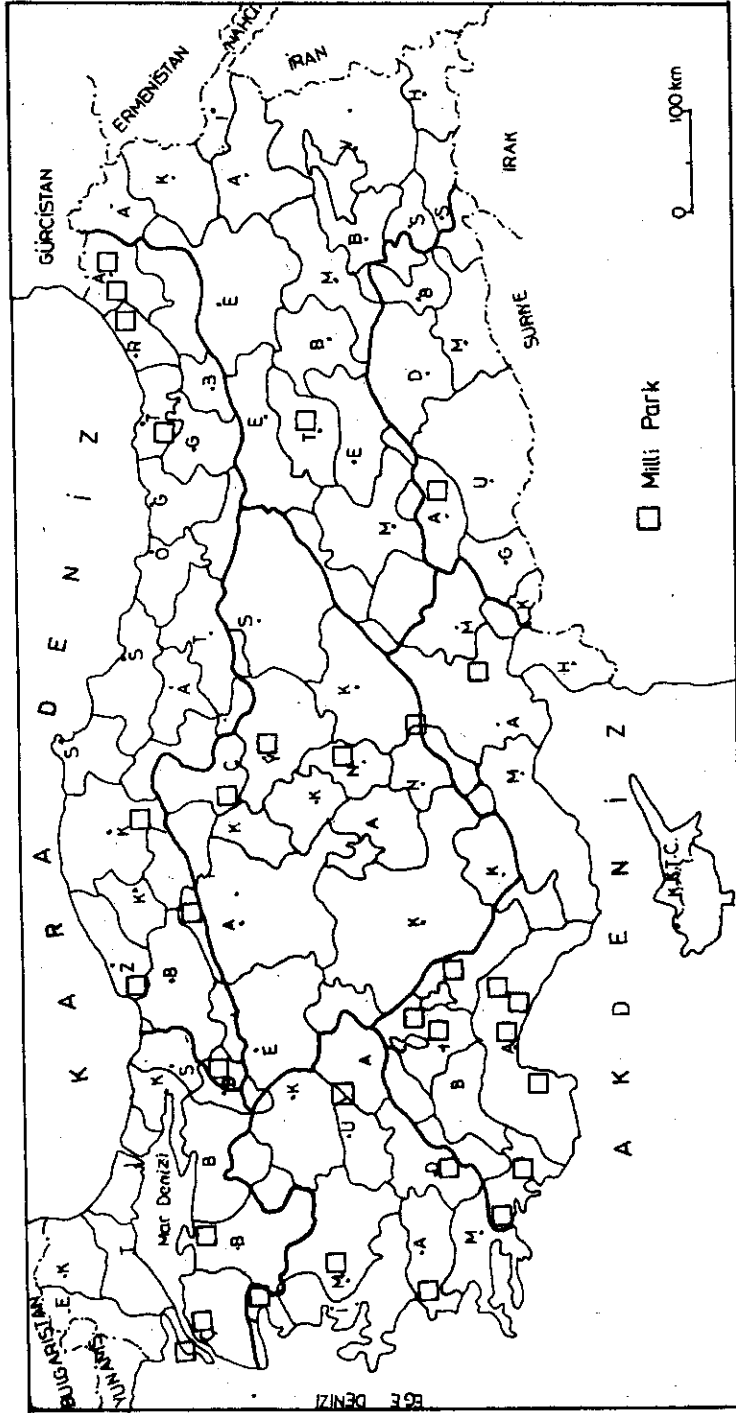
Hızlı şehirleşme ve kırsal kesimdeki değişme ve gelişmelerin gerektiğince planlanıp, denetlenememesinin, doğal dengede onarılmayacak yıkımlara yol açtığı bilinmektedir. Bu süreç Türkiye'de dünya ortalamasının üstünde bir hızla gelişmiş ve ülke yüzeyini hemem hemen tamamıyla kapsayacak biçimde yayılmıştır. Bu sebeple belirli özelliklere sahip doğa ünitelerinin ayrılıp korunması, bilimsel, kültürel, estetik ve sağlık gibi amaçlarla yararlanılması giderek önem kazanmaktadır (Türkiye'nin Çevre Sorunları, 1991;345). İşte buna benzer bir şekilde ülkemizde sanayileşme, kentleşme ve arazi degradasyonu gibi sebeplerle, sahip olduğumuz milli ve milletlerarası tabii ve kültürel kaynak değerini korumak amacıyla 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu ile hukuki çerçevesi belirlenen Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiat Koruma Alanı ve Tabiat Anıtı gibi alanlar belirlenmekte ve düzenlenmektedir.

Tesis edilen milli parklar ve benzer statüdeki alanlar ülkemiz insanlarına eğlenme, dinlenme, ve eğitim imkanları sağlamaktadır. Milli parklar sahip olduğu kaynaklarla, çok ciddi bir takım temel bilimsel araştırmaların yapılabileceği bir açık hava laboratuvarı özelliği taşımaktadır. Bu da milli parklarımızda kaynak kullanma politikalarının esasını teşkil etmektedir

2- Türkiye'de Milli Park ve Benzeri Statüdeki Alanlara İlişkin Yasal Düzenlemeler

1960'lı yıllarda milli parklar kavramı çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmaya başlanmıştır. Ülkemizde ise; yürürlükteki 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun milli parklarla ilgili 25. maddesini değiştiren 2896 sayılı kanunun, 1983 yılında yürürlüğe girmesine kadar söz konusu kavrama yalnızca milli park boyutu ile yaklaşılmaktaydı. Orman Kanunu'nda söz konusu değişikliğin yapılması ile birlikte milli parkların yanı sıra "Tabiat Parkları", "Tabiat Anıtları", "Tabiat Koruma Alanları" ve "Orman Mesire Yerleri" kavramları da gündeme gelmiştir. Böylece 6831 Sayılı Kanunun 2896 Sayılı Kanunu ile değişik 25. maddesine göre Orman Genel Müdürlüğü;

"Mevki ve özelliği dolayısıyla lüzum göreceği ormanları ve orman rejimine giren sahaları, bilim ve fennin istifadesine tahsis etmek, yurdun güzelliğini sağlamak, toplumun çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkan vermek maksadı ile milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiat koruma sahaları ve orman mesire yerleri olarak ayırır, düzenler, yönetir ve gerektiğinde işletir ve işlettir." Bu madde de yer verilen milli parklar, tabiat parkla-

Şekil 1- Ülkemizde Milli Parkların Coğrafi Dağılışı.
Figure 1- The Geographical Distributions of the National Parks in Our Country.

rı, tabiat anıtları, tabiat koruma alanı terimleri ise yine 1983 yılında çıkarılan 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nda açıklanmaktadır. (Türkiye'nin Çevre Sorunları, 1991;344). Bununla birlikte bu kanunla asıl amaçlanan husus, ülkemizde milli ve milletler arası düzeyde değere sahip milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiat koruma alanlarının seçilip belirlenebilmesine; özellik ve karakteri bozulmadan korunmasına,geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemektedir.

Yukarıda ifade ettiğimiz yasal çevredeki gelişmelere binaen,ülkemizde 137 milli park ve benzer statüde alan belirlenmiştir. Şekil 1,2,3 ve 4' de görüldüğü üzere (Orman Bak. Milli Parklar Av ve Yaban Hayatı Gen.Müd. Verileri-2000), değişik statülerdeki doğa koruma alanlarımızın çoğunluğu Doğu Karadeniz Bölümü hariç tutulursa, denilebilir ki, Samsun-Adana hattının batısında yer almaktadır. Milli Park ve benzer statüdeki alanlarımızın 41'i Karadeniz Bölgesi,40'ı Akdeniz Bölgesi, 27'si Ege Bölgesi,14'ü İç Anadolu Bölgesi ,13'ü Marmara Bölgesi, ve 1'er adeti de Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde bulunur. Milli park ve benzer statüdeki alanlar bakımından en zengin iller ise; Antalya(14), Isparta(10),İzmir(10), Muğla ve Trabzon (8)'dir.Böylece,adı geçen illerin toplam koruma alanlarımızın %36.4'üne sahip oldukları anlaşılmaktadır.

A- Milli Parklar

Türkiye'de milli park uygulamalarına geçmeden önce, 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu' nda bu terim şu şekilde açıklanmıştır; "Bilimsel ve estetik bakımdan, milli ve milletlerarası alanda ender bulunan tabii ve kültürel kayak değeri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçalarına milli park denir."

Doğayı korumanın dünyada en yaygın şekli ulusal parklardır. Doğal güzellikler ve kültürel özellikler taşıyan yerlerin, kendi doğal koşulları içinde korunması, sosyal, kültürel ve turistik amaçlarla insan faydalanımına açılması, ulusal parkların kuruluş esasını oluşturur (Doğaner, 1985;119). Dünyada kurulan ilk ulusal park; 1872 yılında A.B.D'de tesis edilen Yellowstone Ulusal Park'ıdır. Söz konusu milli parkı,1886 yılında Kanada'da tesis edilen Glacier Ulusal Park'ı izlemiştir. Aynı yıl Avusturalya'da Royal Ulusal Park'ı kurulmuş, bunu da Meksika'da 1898 de kurulan El Chico Ulusal Park'ı izlemiştir.

Ülkemizde milli parklar konusunda ilk çalışmalar, 1940'lı yıllarda fikren ortaya atılmıştır.1956 yılında yürürlüğe konulan 6831 Sayılı Kanu'nun ilgili maddelerine dayanılarak,1958 yılından ilk milli parkımız olan Yozgat Çamlığı Milli Park'ı kurulmuştur. Ülkemizde 1958 yılından 1983 yılına kadar korunan alanlar olarak milli parklar düşünülmüş ve tesis edilmiştir. Söz konusu yasal gelişmelere takiben. 1983 yılında 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu' nun çıkarılmasıyla yasal çerçeveye son şeklini almıştır.

Orman Bakanlığı tarafından yürütülen milli park belirleme, ayırma ve işleme

çalışmaları sonunda, Türkiye'de oldukça önemli bir milli park potansiyelinin varlığı ortaya çıkarılmıştır. Bu potansiyelden gerektiğince yararlanmak amacıyla milli parklar fonu kurulmuştur (Türkiye'nin Çevre Sorunları, 1991;345). Bununla birlikte ulusal ve uluslar arası düzeyde milli park değerine sahip alanların yurt dışında taranması sureti ile ortaya çıkarılması sırasında halkımızın talepleri de ilgili kuruluşlarca dikkate alınmıştır.

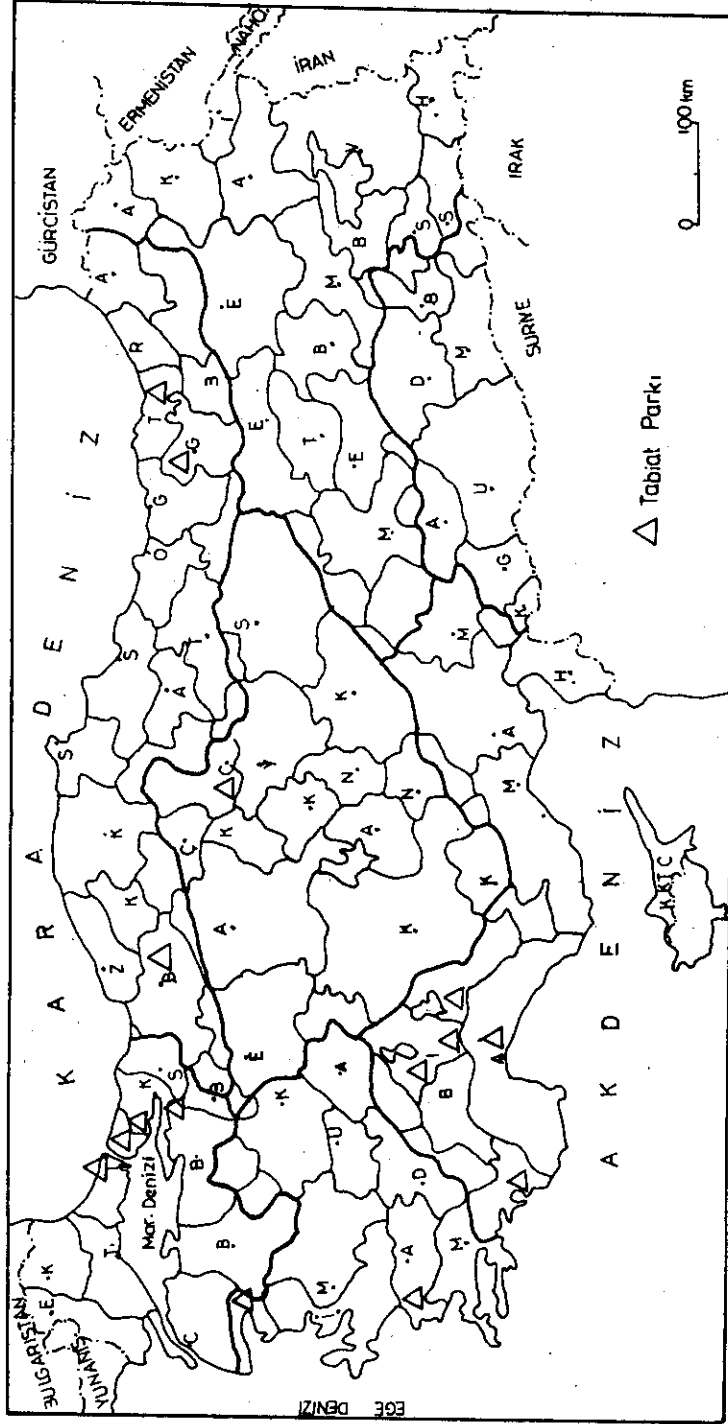
Tablo 1'de görüldüğü üzere, ülkemizde 32 adet milli park bulunmaktadır. Milli parklarımız 650.028 hektarlık bir alanda yer tutmaktadır. Ülkemizde 1950-1959 yılları arasında 4, 1960-1969 yılları arasında 4, 1970-1979 yılları arasında 7, 1980-1989 yılları arasında 5 ve 1990-2000 yılları arasında da 12 milli park belirlenmiş ve tesis edilmiştir. Bu verilerden anlaşılacağı üzere, ülkemizde milli parkların %37.5' i 1990 sonrasında tespit edilmiştir. Bu da ülkemizde 1990 lar sonrasında doğa koruma alanları belirleme işlemlerine hız verildiği gerçeğini ortaya koymaktadır. Milli parklarımız içerisinde en geniş alanlısı 54.524 hektar yüzölçümü ile ve jeomorfolojik yapı, flora ve fauna zenginliği ile Aladağlar Milli Parkı'dır. Adı geçen milli parkımızı 51.550 ha. ile Kaçkar Dağları ve 35.500 ha ile Başkomutan Tarihi Milli Parkı izlemektedir.

Milli parklarımızın bölgesel dağılışına dikkat edersek, 32 parkın 26' sı denize kıyısı olan bölgelerimizde yer almaktadır(Şekil 1). En fazla sayıda milli parka sahip olan bölgemiz ise, Akdeniz Bölgesi(10), Karadeniz Bölgesi (8), ve Ege Bölgesi (5) dir. Milli parkların ,kıyısı olan bölgelerimizde yoğunlaşmasının başlıca sebepleri arasında; bu bölgelerimizin morfolojik özellikleri, zengin bitki örtüsü, tarihi ve kültürel değerleri gösterilebilir.

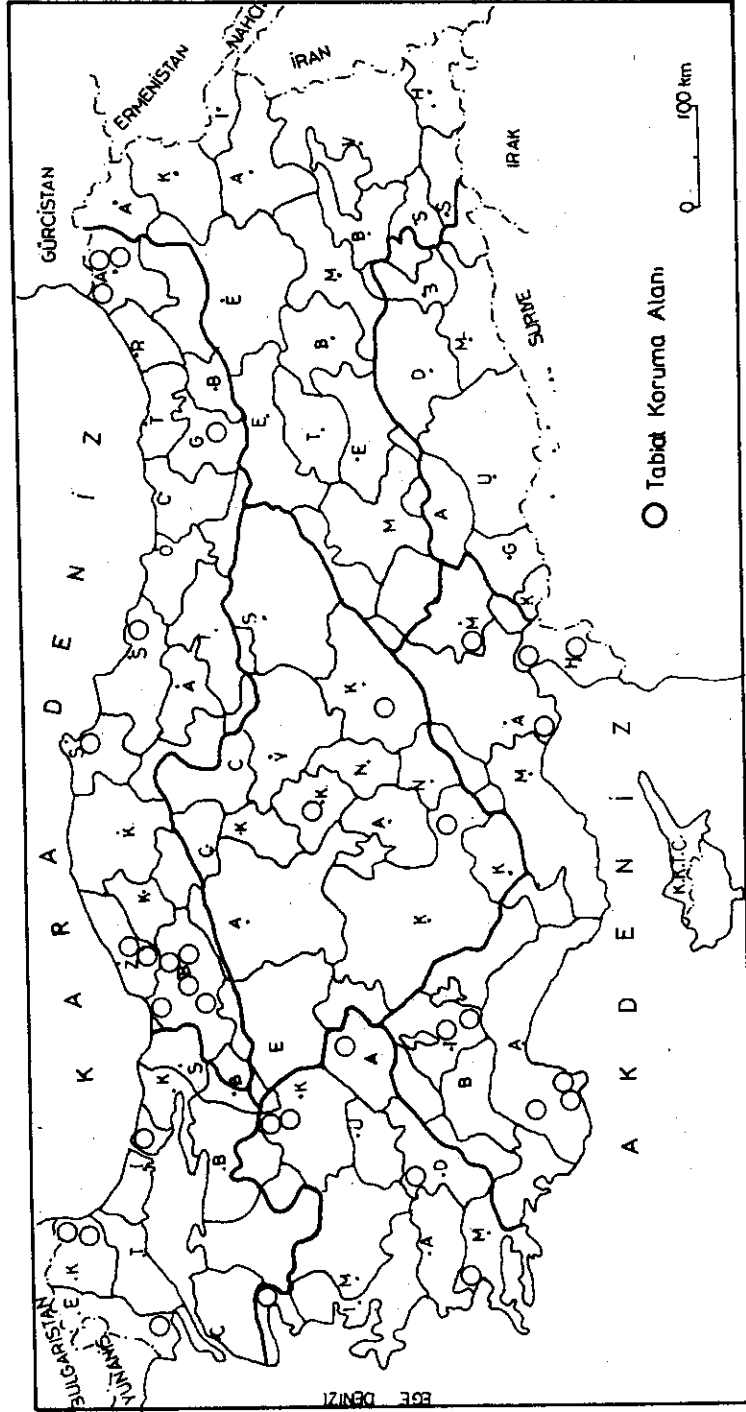
B- Tabiat Parkları

Bilindiği gibi, bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarına tabiat parkı denilmektedir. İşte bu sebeplerle ülkemiz genelinde jeomorfolojik yapı, bitki örtüsü, yabanıl yaşam ve görsel coğrafi peyzajlara sahip yöreler gezme, görme ve dinlenme amacıyla tabiat parkı olarak düzenlenmiştir.

Ülkemizde tabiat parkı çalışmaları 1980' lı yıllarda başlamıştır. Bu kapsamda ülkemizde tesis edilen ilk tabiat parkı; 1.12.1983 yılında belirlenen Ölüdeniz-Kıdrak Tabiat Parkı'dır. Ülkemizde bu tarihten 1998 sonuna kadar geçen dönemde 15 tabiat parkı oluşturulmuştur (Tablo 2). Bunlardan 5' i 1983-1989 yılları arasında, geri kalan 10' u ise, 1990-1998 yılları içerisinde tesis edilmiştir. Tabiat parklarımız 54221.1 ha.lık bir genişlik gösterir. Tabiat parklarımız içerisinde yayılım alanı en geniş olanı, jeomorfolojik ve rekreasyonel özellikleri ile dikkati çeken Balıkesir ili Ayvalık ilçesi, Ayvalık Adaları Tabiat Parkı (17.950 ha.)'dir. Adı geçen tabiat parkınının 12.281 lık ha. lık alanı ile Bafa Gölü Tabiat Parkı izler. Bununla birlikte en fazla sayıda tabiat parkına sahip bölgemiz ise, Ak Deniz Bölgesi(5),Marmara Bölgesi (4) ve Ege Bölgesi (3) dir (Şekil 2).Tabiat parklarınının

Şekil 2- Ülkemizde Tabiat Parklarının Coğrafi Dağılışı.
Figure 2- The Geographical Distributions of the Natural Parks in Our Country.

Şekil 3- Ülkemizde Tabiat Koruma Alanlarının Coğrafi Dağılışı.
Figure 3- The Distributions of The National Parks and The Similar Status in
Our Country.

da milli parklar konusunda belirttiğimiz nedenlerle kıyısı olan bölgelerimizde yoğunlaştığını görmekteyiz.

C- Tabiat Koruma Alanları

Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş eko-sistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olan (sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış) tabiat parçaları tabiat koruma alanları olarak tanımlanmaktadır.

Ülkemizde tabiat koruma alanları, Orman Bakanlığı'nın Milli Parklar Av ve Yaban Gen.Müd. tarafından belirlenen kriterlere göre saptanmakta, korunmakta ve işletilmektedir. Bu konuda ilk çalışma; 1977 yılında 1595 Sayılı Orman Bakanlığı Kuruluş Kanunu' nun 3. Maddesi uyarınca başlatılmıştır (Türkiye Çevre Sorunları, 1991;345). Tablo 3' den de anlaşılacağı üzere ülkemizde tesis edilen ilk tabiatı koruma alanı; Samsun'un Çarşamba ilçesinde yer alan ve dünya çapında eşsiz ve tehlikeye maruz bir alüvyal orman ekosistemi özelliği gösteren Hacı Osman Ormanı (86 ha.) dir. Ülkemizde 1987-1990 yılları arasında 18 ve bu tarihten de 1998 başlarına kadar 17 tabiat koruma alanı tesis edilmiştir. Böylece tabiat koruma alanlarımızın toplam yayılım alanı, 84.230 ha. a ulaşmıştır. Ülkemizde belirlenen en geniş tabiat koruma alanı ise; Kayseri Develi-Yahyalı da yer alan 17.200 ha. lık alanı ve çok çeşitli, nesilleri tehtid altında ve milletler arası öneme haiz bir sulak saha eko-sistemine sahip olan Sultan Sazlığı'dır. Buna ilaveten en fazla sayıda tabiat koruma alanına sahip olan bölgelerimiz ise, Karadeniz Bölgesi (13) ve Akdeniz Bölgesi (9) dir (Şekil 3).Yukarıda yoğunlaşma açısından belirttiğimiz nedenlerin, söz konusu koruma alanları için de geçerli olduğunu görmekteyiz.

D- Tabiat Anıtları

Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değerlere sahip milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarına tabiat anıtları denilmektedir. Ülkemizde 1990 a kadar 1, bu tarihten 1996 başlarına kadar ise toplam 54 tabiat anıtı belirlenmiştir. Tabiat anıtlarımızın toplam yayılım alanı ise; 73.8 ha. dır. Belirlenen ilk tabiat anıtı ise Düzce ilinde yer alan Şamandere Şelalesi'dir(Düzce, Bolu İli içerisinde gösterilmiştir) . 10 ha. lık bir alanda yer alan adı geçen tabiat anıtı; çavlan, çağlayan ve cadı kazanı gibi ilginç jeomorfolojik özellikler ve yer yer anıt ağaçların yer aldığı zengin ve bakir bitki örtüsü özelliklerine sahiptir.

Ülkemizin yayılım alanı en geniş tabiat anıtı ise, Ankara Nallıhan da yer alan Asarlık Tepeleridir. 52 ha lık bir yayılım alanı vardır. Farklı dirençteki kil tabakalarının aşınımı ile oluşmuş"kuesta" morfolojisinin ender örneklerinden birini teşkil eder. Bununla birlikte tabiat anıtlarımızın sadece 6' sı iç bölgelerimizde yer alır (Şekil 4.). Geri kalan 48'ise, kıyısı olan bölgelerimizde yer almaktadır. En

fazla tabiat anıtı Karadeniz Bölgemizde (17) belirlenmiştir. Bu bölgemizi 16 tabiat anıtı ile Ak Deniz Bölgesi izler. Bu iki bölgemizin, zengin bitki örtüsü yanında yer yer lokal klima özelliklerine sahip olması ve jeolojik zamanlar içerisinde gerçekleşen bitki göçleri, anıt ağaç özelliği taşıyan bitki sayısını arttırmıştır.

3- Başlıca Sorunlar

Bugün ülkemizde gelecek kuşaklara sadece kirli bir çevre, betonlaşmış alanlar değil, insan eliyle bozulmamış daha temiz ve yeşil bir çevre bırakma düşüncesi giderek gündemdeki ağırlığını korumaktadır. Bu sebeple ulusal ve uluslararası düzeyde doğal ve kültürel özelliklere sahip yörelerimiz milli park olarak tesis edilmiş ve koruma altına alınmıştır. Bu sayede, doğayı ve yurt güzelliklerini korumak ve değerlendirmek; halkın spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak mümkün olabilmektedir.

Yukarıda belirtilen amaçlara rağmen, Türkiye'de milli park, tabiat parkları, tabiat koruma alanları ve tabiat anıtları gibi doğal koruma alanlarının sunacağı hizmetlerin bilincinde olunmaması, bu doğrultuda ki çalışmaların amacına ulaşmasını yeterince sağlayamamaktadır. Bununla birlikte, değişik kaynak değerlerine sahip olan milli parklarımızın yönetim ve personel kadrolarında; kaynak değerlerinin çeşitliliğine uygun personel istihdamı gerekirken, bu kadrolar Milli Parklar Müdürlüklerimizde sağlanamamıştır.

Doğal, kültürel ve rekreasyonel kaynak değerlerine sahip olan milli parklarımızın korunması, geliştirilmesi ve en iyi şekilde hizmete sokulması için farklı teknik yöntemleri uygulayacak makine ve teçhizat yetersizliği yaşanmaktadır. Bu sebeple, milli park ve benzeri alanlarda alt yapı hizmetlerinin zamanında bitirilebilmesi için kamu kuruluşları; makine ve makine parçalarına yapılacakları müracaatlarda milli parklara öncelik verilmelidir. Bununla birlikte, milli parklarımızın master planları uyarınca hazırlanan gelişme alanlarının hayata geçirilebilmesi için, mevcut ödenekler yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple de milli park tesislerinin zamanında bitirilmesi zorlaşmaktadır.

Ülkemizde milli park ve benzeri alanlarda meydana gelebilecek orman yangını, kaçakçılık ve ziyaretçi güvenliği açısından (kurtarma çalışmalarında); etkin bir haberleşme şebekesinin olamadığı yaşanan gelişmelerden anlaşılmaktadır. Bu sebeple haberleşmede başarı; finansman ve teknik alt yapı hizmetlerinin güçlendirilmesi ile mümkün olabilecektir.

Ülkemizde milli park kavramı, olması gereken anlamda kamuoyundaki yerini alamamıştır. Başka bir ifade ile, milli park alanları açık hava rekreasyon sahası olarak görülmekte ve hatta şehir parkları gibi algılanmaktadır. Bu durumda milli parklarımız; doğal ve kültürel kaynak değerleri göz ardı edilerek değerlendirilmekte, bu da kaynak değerlerinin bozulmasına sebebiyet vermektedir. Bu alanlarımızı her yönü ile halkımıza tanıtabildiğimiz sürece, milli parklara ziyaretler önem kazanacak ve korunması da kolaylaşacaktır. Bunun da en etkin yolu eği-

timden geçmektedir.

3- Sonuç ve Öneriler

Doğal, kültürel ve rekreasyonel kaynak değerlerine sahip olan milli park ve benzeri statüdeki alanlar, halkımızın gelecek nesillere taşıyacağı en önemli kaynak değeridir. Ancak günümüzde sanayileşme ve kentleşme insanların buldukları çevrenin dışına çıkarak, tabiatla baş başa kalma isteklerini giderek güçlendirmektedir. Bu amaçla da genellikle milli park ve benzeri statüler altında ayrılmış ve düzenlenmiş doğal (genelde orman alanlar) ve kültürel peyzajlı alanlar tercih edilmektedir. Buna ilaveten, söz konusu statüdeki alanlarımızın milli ekonomiye katkılarının artırılması konusunda ekonomik etütler ; bilimsel araştırma ve çalışmalarına daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır.

Milli park ve benzer statüdeki alanlarımızın gerek kaynak değerleriyle korunması ve geliştirilmesi ve gerekse turizm açısından önemlerinin artırılabilirleri ve sorunlarının çözümü açısından alınması gereken tedbirler olarak da şunları önerebiliriz:

1- Milli park ve benzer uygulama alanlarının sahip olduğu kaynak değerlerinin korunması ve bu sahaların halka benimsetilebilmelerinde en etkili çözüm halka etkili tanıtımdır. Böylece milli park oluşturma ve korumanın gerçek neden ve anlamı kavranılmış olacaktır.

2- Çeşitli statüdeki korunan alanlarımızın kaynak değerlerinin korunması konusunda alınacak tedbirlerin iki kolda yürütülmesini önermekteyiz. Bunlardan birincisi;(planlamalar yolu ile), kaynak değerler ve onları çevreleyen tampon alanlar yaratılmadır. İkincisi ise, uygulanacak fiziki koruma tedbirleri ile korumanın artırılması ve teknolojik imkanlarla desteklenmesi gerekmektedir.

3- Günümüz çağdaş toplum yaşantısında giderek önemi artan milli parklarımız özel bir kanun çerçevesinde belirlenmiş alanlardır. Bu kanun kapsamına girer diğer yöre değerlerimizin belirlenerek, ilgili statülere kavuşturulmaları gerekmektedir. Özellikle, göl ve sulak alanların çevreleri, ulusal bağımsızlığımız açısından önem taşıyan savaş alanları ve önemli yayla ve mesire yerleri acilen koruma altına alınmalıdır. Bu konuda faaliyet gösteren ilgili resmi ve gönüllü kuruluşlar arasındaki koordinasyon sağlanmalıdır.

4- Endemik ve nesli tükenmeye maruz yerli ağaç türlerinden anıt ağaç tespitlerine hız verilmelidir.

5- Üniversitelerle, anıt ağaç tespiti yapan kuruluşlar arasında işbirliği artırılmalıdır.

6- Ormanlar üzerindeki baskıyı azaltmak amacıyla, orman içi ve orman kenarı köylere alternatif geçim ve yakacak imkanları sağlanmalıdır.

7- Milli parklara genel bütçeden ayrılan paylar artırılmalı, teknik alt yapı imkanları genişletilmelidir.

8- Her milli parka, oranın neden milli park olarak belirlendiğini, bu milli parkın özelliklerini ifade eden levha ve broşürler hazırlanmalı, ikaz panoları asılmalı, ziyaretçi ve danışma merkezleri sayıları artırılmalıdır.

9- ilköğretim ve orta dereceli okulların ilgili ders müfredatlarındaki milli park ve benzer statüdeki alanlarla ilgili konuların kapsamı genişletilmelidir.

10- Milli parklarda manzara seyir terasları ve doğa patikaları gibi düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.

Böylece 21. yüzyıla girerken, doğal kaynaklarımızı, gerçekçi bir sürdürülebilir kalkınma sistemi içerisinde kullanmak zorundayız. Ülkemizin yüzyıllar öncesine giden tarih ve kültür hazinelerine, doğal güzelliklerine sahip çıkması, aynı zamanda çevre sorunlarının da çözümü noktasında etkili adımlardan birini teşkil edecektir. Doğal ve kültürel çevremizi korumak, sadece günümüz nesillerinin değil, gelecek nesillerin refah ve mutluluğu için gereken şartlardan birini teşkil edecektir. Aşağıda ülkemizde milli park ve benzere statüdeki alanlara ilişkin tablolar ve başlıca karakteristikleri verilmiştir:

Tablo 1: Türkiye'de Milli Parklar ve Başlıca Karakteristikleri.
Table 1: The National Parks in Turkey and Their Main Characteristics.

	ADI	İLİ	İLÇESİ	ALANI	TESİS TARİHİ	KARAKTERİSTİĞİ
1	Yozgat Çamlığı	Yozgat	Merkez	264	5/2/1958	Tabii bitki ve hayvan toplulukları, dinlenme ve eğlenme.
2	Karatepe-Aslantaş	Adana	Kadirli	7715	29/5/1958	Arkeolojik kalıntılar, tabii bitki toplulukları, dinlenme ve eğlenme
3	Soğuksu	Ankara	Kızılcahamam	1195	19/2/1959	Tabii bitki toplulukları, dinlenme ve eğlenme
4	Kuşçenneti	Balıkesir	Bandırma	64	27/7/1959	Zengin ve çeşitli kuş toplulukları, tabii bitki toplulukları-kuş gözlem
5	Uludağ	Bursa	Merkez	12732	20/9/1961 6/6/1966	Jeolojik yapı ve tabii bitki toplulukları- dağ ve kar sporları
6	Yedigöller	Zonguldak	Devrek	2019	29/4/1965	Tabii bitki ve hayvan toplulukları, manzara dinlenme ve eğlenme
7	Dilek Yarımadası Menderes Deltası	Aydın	Kuşadası	27675	31/3/1994	Akdeniz'in en iyi korunan maki florası, jeolojik yapı, tabii bitki ve hayvan toplulukları, dinlenme ve eğlenme

ÜLKEMİZDE MİLLİ PARK VE BENZER STATÜDEKİ ALANLARIN DAĞILIMI 193

	ADI	İLİ	İLÇESİ	ALANI	TESİS TARİHİ	KARAKTERİSTİĞİ
8	Spil Dağı	Manisa	Merkez	5505	22/4/1968	Jeolojik yapı, tabii bitki ve hayvan toplulukları, dinlenme ve eğlenme
9	Kızıldağ	Isparta	Şarkikaraağaç	59400	9/5/1969	Tabii bitki toplulukları, dinlenme ve eğlenme
10	Termessos	Antalya	Merkez	6702	3/11/1970	Arkeolojik kalıntılar, tabii bitki toplulukları, dinlenme ve eğlenme
11	Kovada Gölü	Isparta	Eğirdir	6534	3/11/1970	Tabii bitki ve hayvan toplulukları, dinlenme ve eğlenme
12	Munzur Vadisi	Tunceli	Merkez	42000	21/12/1971	Jeolojik yapı, tabii bitki ve hayvan toplulukları
13	Beydağlan Sahil MP	Antalya	Kemer	34425	16/3/1972	Arkeolojik kalıntılar, tabii bitki toplulukları, manzara dinlenme ve eğlenme
14	Gelibolu Yarımadası TMP	Çanakkale	Eceabat	33000	22/11/1973	Harp tarihi, tabii bitki toplulukları ile jeomorfolojik oluşumlar
15	Köprülü kanyon	Antalya	Manavgat	36614	12/12/1973	Arkeolojik kalıntılar, tabii bitki toplulukları, jeolojik oluşumlar
16	İlgaz Dağı	Kastamonu	İlgaz	1088	2/6/1976	Tabii bitki toplulukları, dağ ve kar sporları, manzara dinlenme ve eğlenme
17	Başkomutan TMP	Aydın, Kütahya, Uşak		35500	8/11/1981	Kültürel değerler
18	Göreme TMP	Nevşehir	Ürgüp, Göreme	9572	25/11/1986	Tarihi eski yerleşmeler (kiliseler, peri bacaları gibi) jeolojik oluşumlar, dinlenme ve eğlenme
19	Altındere Vadisi	Trabzon	Maçka	4800	9/9/1987	Kültürel değerler (sümela M.), tabii bitki toplulukları, manzara, dinlenme ve eğlenme
20	Boğazköy -Alacahöyük	Çorum	Sungurlu	2634	21/9/1988	Arkeolojik kalıntılar (Hititlerin merkezi)
21	Nemrut Dağı	Adıyaman	Kahta	13850	7/12/1988	Tarihi açık hava müzesi
22	Beyşehir Gölü	Konya	Beyşehir	88750	11/1/1993	Tarihi kalıntılar ve jeomorfolojik oluşumlar, tabii bitki toplulukları ve hidrolojik özellikler
23	Kazdağı	Balıkesir	Edremit	21300	17/4/1994	Bitki örtüsü, biyolojik çeşitlilik ve fauna zenginliği

ADI	İLİ	İLÇESİ	ALANI	TESİS TARİHİ	KARAKTERİSTİĞİ
24 Kaçkar Dağları	Rize	Çamlıhemşin	51550	31/8/1994	İlginc jeolojik ve jeomorfolojik yapı, bitki ve yaban hayatı zenginliği
25 Hatla vadisi	Artvin	Merkez	16988	31/8/1994	Jeolojik ve jeomorfolojik oluşumlar ve vejetasyon zenginliği
26 Karagöl Sahara	Artvin	Şavşat	3766	31/8/1994	Hidrografik yapı ve vejetasyon zenginliği
27 Altınbeşik Mağarası	Antalya	Aydıncık	1156	31/8/1994	Jeolojik ve jeomorfolojik oluşumlar
28 Honaz Dağı	Denizli	Honaz	9616	21/4/1995	Jeoloji, jeomorfoloji, arkeoloji, ve zengin flora (Endemik türler)
29 Aladağlar		Niğde, Adana, Kayseri	54524	21/4/1995	Jeomorfolojik yapı, flora ve fauna zenginliği
30 Marmaris	Muğla	Marmaris	33350	8/3/1996	Jeomorfolojik yapı, flora ve fauna zenginliği
31 Saklıkent	Muğla	Fethiye	12390	6/6/1996	Jeomorfolojik yapı, flora ve fauna zenginliği
32 Troya Tarihi	Çanakkale	Merkez	13350	7/11/1996	Tarihi kalıntılar ve jeolojik yapı
MİLLİ PARK TOPLAM ALANI (Ha)			650028		

Kaynak: Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri, 20DD.

Tablo 2:Türkiye'de Tabiat Parkları ve Başlıca Karakteristikleri.

Table 2: The Natural Parks in Turkey and Their Main Characteristics.

ADI	İL	İLÇESİ	ALANI	TESİS TARİHİ	KARAKTERİSTİĞİ
1 Olüdeniz Kıdrak	Muğla	Fethiye	950	1/12/1983	İlgi çekici jeolojik, jeomorfolojik yapıda olması, zengin flora ve faunaya sahip bulunması ve halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun olması
2 Çorum-çatak	Çorum	Merkez	387,5	11/6/1984	Doğal yapısı, manzara zenginlikleri ve özelliklerine sahip bulunması
3 Abant Gölü	Bolu	Merkez	1150	21/10/1988	Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliği ile manzara güzelliğine sahip bulunması, halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun olması
4 Yazılı Kanyon	İsparta	Sütçüler	600	5/9/1989	Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliği ile manzara güzelliğine sahip bulunması
5 Uzungöl	Trabzon	Sürmene	1625	3/10/1989	Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliği ile manzara güzelliğine sahip bulunması
6 Kurşunlu Şelalesi	Antalya	Aksu	394	21/5/1991	Sahip olduğu orman dokusu, zengin maki florası ve ilginç şelalesinin meydana getirdiği peyzaj özelliğine sahip bulunması

ADI	İL	İLÇESİ	ALANI	TESİS TARİHİ	KARAKTERİSTİĞİ
7 Gölcük	İsparta	Merkez	6634	5/7/1991	Sahip olduğu bitki örtüsü ve yaban hayatı topluluğunun yanı sıra jeomorfolojik yapısı, peyzaj güzellikleri, rekreasyon imkanlarına sahip olması
8 Bafa Gölü	Aydın	Söke	12281	8/7/1994	Menderes deltasının sahip olduğu eko-sistem özelliklerini bünyesinde barındırması ve nesli tehlike altında bulunan bir çok kuş türüne üreme ve kışlama ortamı sağlanması
9 Polonezköy	İstanbul	Beykoz	3004	15/7/1994	İstanbul megapolunun rekreasyon ihtiyacını karşılamaındaki büyük önemi ile ekolojik açıdan flora zenginliğine sahip olması
10 Ayvalık adaları	Balıkesir	Ayvalık	17950	21/4/1995	Jeomorfoloji ve rekreasyonel kaynak değerlerine sahip olması
11 Balı Kayaalar	Kocaeli	Gebze	1847	6/9/1995	İlgi çekici jeomorfolojik yapıda olması, peyzaj güzellikleri ve rekreasyonel imkanlarına sahip olması
12 Beşkayalar	Kocaeli	Gölcük	1154	27/02/1998	İlgi çekici kanyonu, bitki örtüsü, yaban hayatı ve rekreasyon potansiyeline sahip olması
13 Hacıosman	İstanbul	Sarıyer	5,6	7/5/1998	Zengin flora ve peyzaj güzellikleri
14 Kocakoru Ormanı	Konya	Seydişehir Taraşçı	329,5	07/08/1998	Zengin flora ve peyzaj güzellikleri
15 Anebel Gölteri	Gümüşhane	Torul	5859	22/12/1998	Jeolojik ve jeomorfolojik özellikler, flora ve fauna zenginlikleri
TABİAT PARKLARI TOPLAM ALANI (Ha)			54221,1		

Kaynak: Millî Parklar Genel Müdürlüğü Verileri, 2000.

Tablo 3:Türkiye'de Tabiat Koruma Alanları ve Başlıca Karakteristikleri.

Table 3: The Natural Preservation Areas in Turkey and Their Main Characteristics.

ADI	İL	İLÇE	ALANI	TESİS TARİHİ	KARAKTERİSTİĞİ
1 Hacıosman Ormanı	Samsun	Çarşamba	86	24/4/1987	Dünya çapında eşsiz ve tehlikeye maruz bir alüvyal orman eko-sistemi
2 Tekköz-Kengerlidüz	Hatay	Dört Yol	172	29/5/1987	Kayının en güneydoğu izole bir yayılımı
3 Kasnak Meşesi	İsparta	Eğirdir	1300,5	27/7/1987	Ülkemizde has bir tür olan kasnak meşesinin en iyi tabii yayılış alanı
4 Sütçüler Sığıla ormanı	İsparta	Sütçüler	88,5	27/7/1987	Sığıla ağacının elit ve izole bir yayılımı
5 Sarıkum	Sinop	Merkez	785	30/7/1987	Deniz, kıyı, kumul, göl, sulak saha eko-sistemler bütünü
6 Beykoz Göknaıık	İstanbul	Beykoz	46,5	2/12/87	İstanbul'da yayılış gösteren tek göknar meşrecesi
7 Kavaklı	Zonguldak	Yenice	334	23/12/1987	Çok çeşitli bitki ve hayvan türü ile olağanüstü boy ve çapındaki Taxus baccata (Porsuk ağacı)
8 Cıldere	Zonguldak	Yenice	721,5	29/12/1987	İstranca meşesinin dünyada eşine ender rastlanır boy ve çapındaki örnekleri ve çok çeşitli ağaç türleri

	ADI	İL	İLÇE	ALANI	TESİS TARİHİ	KARAKTERİSTİĞİ
9	Kökez	Bolu	Merkez	324	30/12/1987	Çok yaşlı ve boylu Uludağ Göknaarı ve Kayın meşrecesi
10	Sülüklüğü	Bolu	Mudurnu	809,5	25/3/1988	Göl ve orman eko-sistemleri ile zengin bir bitki ve hayvan topluluğu
11	Kasatüra Körfezi	Kırklareli	Vize	329	18/4/1988	Trakya'daki tabii karaçam meşrecesi
12	Sultan sazlığı	Kayseri	Develi, Yahyalı	17200	21/4/1988	Çok çeşitli ve nesilleri tehlikeye düşmüş türleri ile milletlerarası öneme haiz bir sulak alan eko-sistemi
13	Saka Gölü Longozu	Kırklareli	Demirköy	1345	29/4/1988	Dünya çapında eşsiz ve tehlikeye maruz bir subasar orman eko-sistemi
14	Vakıf çamlığı	Kütahya	Taşanlı	685	8/6/1988	Dünya çapında eşsiz ve nesil tehlikeye düşmüş Ehrami Karaçam türünün tek tabii yayılış alanı
15	Kazdağı Göknaarı	Balıkesir	Edremit	240	15/6/1988	Endemik ve nesil tehlikeye maruz göknar türüne sahip eşsiz bir eko-sistem
16	Akdoğan ve Rüzgarlar Ebe Camı	Bolu	Merkez	174	16/8/1988	Dünya üzerinde ebeçamının tek tabii yayılış alanı
17	Sultandağ Halep Camı	Muğla	Milas	760	17/8/1988	Türkiye'de Halep Çamının iki yayılış alanından biri
18	Kale-Bolu Fındığı	Bolu	Merkez	460	5/10/1988	Bolu fındığının olağanüstü boy ve çapa ulaştığı, zengin bitki ve hayvan türlerine sahip nadir bir eko-sistem
19	Alacadağ	Antalya	Finike	427	17/10/1990	Nadir 20 den fazla ağaç türüne sahip oluşu, bozulmamış doğal dokusu ve anıt ağaçların oluşturduğu eko-sistem
20	Seyte Gölü	Kırşehir	Merkez-Mucur	10700	26/8/1990	Uluslar arası öneme sahip bir sulak saha eko-sistemi, 20'sinin nesli tehdit altında olan 167 kuş türünün yaşaması
21	Kasalıç	Kütahya	Domanıç	134	5/2/1991	Kayın-karaçam Ormanı, bozulmamış doğal yapısı, zengin bitki örtüsü ve yer yer anıt niteliğinde ağaçlara sahip bulunuşu
22	Çiğlikara	Antalya	Eimalı	15889	5/7/1991	Sedinin optimum yayılış alanı oluşu anıt ağaç özelliği gösteren ağaçların varlığı
23	Gala gölü	Edirne	Enez-Keşan	2369	16/7/1991	Su kuşu türlerinin çeşit ve miktar itibarı ile zenginliği, nesli tehdit altında kuş türleri
24	Korçoban	K.Maraş	Andırın	580	31/12/1993	Göknar sedir ve karaçamın yer yer saf ve karışık meşcereler oluşturması, anıt ağaçların varlığı
25	Çamburnu	Artvin	Hopa	180	31/12/1993	Sarıçamın sahile inebildiği nadir yerlerden biri olması
26	Dibek	Antalya	Kumluca	550	31/12/1993	Anıt ağaç özelliğine sahip sedir meşceresi ihtiva eden doğal özelliklerin bozulmamış bir orman eko-sistemi
27	Habibinneccar	Hatay	Merkez	118	31/12/1993	Bozulmamış doğal dokusu ve kültürel kaynak zenginliği

ADI	İL	İLÇE	ALANI	TESİS TARİHİ	KARAKTERİSTİĞİ
28 Demirciönü	Bolu	Akçakoca	430	12/4/1994	Kayın, gürgen, kestane, meşe türlerinin yer yer saf ve karışık mescereler oluşturması, zengin alt flora ve yaban hayatına sahip olması
29 Yumurtalık	Adana	Karataş	16430	8/7/1994	Nesli tehlike altında bulunan deniz kaplumbağası (Caretta caretta)'nın yumurtlama alanı olması ve Halep çamının nadir yayılış alanlarından biri olması
30 Dandindere	Afyon	Emirdağ	260	31/8/1994	Yurdumuzun güney ve güneybatısında yayılış gösteren Toros Sediri, İçbatı Anadolu'da stepe geçiş zonuun en kuzey sınırında yer alması
31 Kartal Gölü	Denizli	Beyağaç	1309	23/12/1994	Buzul vadisinde oluşmuş bir moren seddi gölü olması ve anıt niteliğinde ağaçların bulunduğu saf karaçam mesceresi
32 Akgöl (Ereğli Sazlığı)	Konya	Ereğli	6787	21/4/1995	Pluvyal dönem göl bakiyesi, halen ülkemizin önemli sulak alanlarından birisi olarak çok zengin kuş popülasyonuna sahip olması
33 Camili-gürgit	Artvin	Borçka	490.5	./01/1998	Jeomorfolojik yapı ve flora
34 Camili-Efeler	Artvin	Borçka	1453	./01/1998	Zengin flora
35 Örümcek Ormanı	Gümüşhane	Kürtün	263	07/01/1998	Avrupa ve Kafkasların en çaplı ve boyulu göknar ve ladin nevelerini bünyesinde bulundurması
TKA TOPLAM ALANI (Ha.)			84230.1		

Kaynak: Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri 2000.

Tablo 4:Türkiye'de Tabiat Anıtları ve Başlıca Karekteristikleri.

Table 4: The Natural Monuments in Turkey and Their Main Characteristics.

İLİ	BÖLGESİ	BULUNDUĞU ÇEVRE		TABİAT ANITININ ADI	ALANI	BELİRLENME TARİHİ	KAREKTERİSTİĞİ
1 Bolu	Batı Karadeniz	Bolu	Düzce	Şamandere Şalesi	10 Ha.	19/12/1988	Çavlan, çağlayan ve cadı kazanı gibi ilginç jeomorfolojik özellikler ve yer yer anıt ağaçların da yer aldığı zengin ve bakır bitki örtüsüne sahip oluşu
2 Kütahya	İçbatı Anadolu	Kütahya	Kütahya	Mizikçam	0.5 Ha.	12/7/1993	Anıt ağaç özelliği gösteren kara çamın 700 yaşından daha büyük ve tarihi olaylara konu olması
3 Adana	Akdeniz	Adana	Pozantı	Bigbig Orman Sarm	154m2	6/6/1994	Yörenin en yaşlı sarmaşığı olması ve kayaya yapışık olarak 15m. Boya sahip olması
4 Ankara	İç Anadolu	Ankara	Nallihan	Asarlık Tepeler	52Ha.	22/8/1994	Farklı dirençteki kil tabakalarının aşınımı ile oluşmuş kusta morfolojisinin ender örneklerini teşkil etmesi

	İLİ	BÖLGESİ	BULUNDUĞU ÇEVRE		TABIAT ANITININ ADI	ALANI	BELİRLENME TARİHİ	KAREKTERİSTİĞİ
5	İzmir	Ege	İzmir	Ödemiş	Anadolu Kestanesi	2500 m ²	27/9/1994	Anadolu Kestanesinin 600 yaşında 20m. boy, 3m. çap 10m. çevre genişliğine sahip olması
6	Çankırı	İç Anadolu	Ankara	Çankırı	Eskipazar Türbe Camii	500 m ²	27/9/1994	Karaçamın 300 yaşında, 7,50 m. Boy 1,40 m çapa sahip olması
7	Kastamonu	Batı Karadeniz	Kastamonu	Kastamonu	Araç Türbe Camii	2500 m ²	27/9/1994	Karaçamın 600 yaşında 25m boy 1.85m çapa ve 5.55 çevre genişliğe sahip olması
8	Konya	İç Anadolu	Konya	Konya	Fosil Ardıç	500 m ²	27/9/1994	Ardıç ağacının 500 yaşında, 4.50m çevre genişliğine sahip olması
9	Konya	İç Anadolu	Konya	Beysşehir	Titre kavağ	2500 m ²	27/2/1994	Kavak ağacının 100 yaşında, 25m boy, 2.50 m. Çap ile 8m çevre genişliğine sahip olması
10	Mersin	Doğu Akdeniz	Mersin	İçel	Koca Katran	2500 m ²	27/2/1994	Sedir 620 yaşına, 40m boy, 2.34m çap ve 7,40 çevre genişliğine sahip olması
11	İzmir	Ege	İzmir	Karşıyaka	Taşdede Pınal Meşe	1500 m ²	29/9/1994	Pınal meşesinin 250 yaşında, 8m boy, 1m. Çap ve 3m çevre genişliğine sahip olması
12	Çankırı	İç Anadolu	Ankara	Çankırı	Dokuz Kardeşler Camii	1500 m ²	29/9/1994	Karaçamın 200 yaşında, 25 m. boy, 2.8 m. Çapa sahip olması
13	İsparta	Batı Akdeniz	İsparta	Eğridir	Barla sedir ağacı	2500 m ²	29/9/1994	Sedir ağacının 320 yaşına, 15 m. Boy, 1.90m çap ve 5.70 çevre genişliğine sahip olması
14	İzmir	Ege	İzmir	İzmir	Kunduracı çınarı	1500 m ²	29/9/1994	Çınar ağacının 980 yaşında, 30 m. Boy, 4m çap ve 15 çevre genişliğine sahip olması
15	Sinop	Batı Karadeniz	Sinop	Sinop	Kızılca Elmalı Meşesi	2500 m ²	29/9/1994	Meşe ağacının 250 yaşında, 25 m. Boy, 1.20m çap ve 3.70 çevre genişliğine sahip olması
16	Mersin	Akdeniz	Mersin	Tarsus	Ana Ardıç	2500 m ²	29/9/1994	Ardıç ağacının 840 yaşında, 21m boy, 2.75 m. Çap ve 7.20 çevre genişliğine sahip olması
17	İsparta	Batı Akdeniz	İsparta	İsparta	Çatal Sedir	2500m ²	29/9/1994	Sedir ağacının 250 yaşında, 34 m. Boy, 1.40m çap ve 4.50 çevre genişliğine sahip olması
18	İsparta	Batı Akdeniz	İsparta	Sütçüler	Söğüt Yaylası Ulu A.	2500m ²	29/9/1994	Ardıç ağacının 1000 yaşında, 27 m. boy, 2.5m çap ve 7.85 çevre genişliğine sahip olması
19	Adapazarı	Marmara	Adapazarı	Adapazarı	Meşe Ağacı	2500m ²	9/11/1994	Meşe ağacının 300-400 yaşında, 25-30 m. boy, 2m çap ve 0,70m. Çevre genişliğine sahip olması
20	Sinop	Batı Karadeniz	Sinop	Sinop	Görkemli meşe	2500m ²	9/11/1994	Meşe ağacının 350 yaşında, 20 m. Boy, 1.80m çap ve 4.90 çevre genişliğine sahip olması
21	İzmir	Ege	İzmir	Urla	Teos Menengici	1500 m ²	9/11/1994	Meşe ağacının 35 yaşında, 40 m. Boy, 0.50m çap ve 1.55m çevre genişliğine sahip olması yanı sıra insan figürüne benzemesi

ÜLKEMİZDE MİLLİ PARK VE BENZER STATÜDEKİ ALANLARIN DAĞILIMI 199

	İLİ	BÖLGESİ	BULUNDUGU ÇEVRE		TABIAT ANITININ ADI	ALANI	BELİRLENME TARİHİ	KAREKTERİSTİĞİ
22	Yozgat	İç Anadolu	Yozgat	Yozgat	Ulu Kavak	1500 m ²	9/11/1994	Kavak ağacının 200 yaşında, 20 m. boy, 2.50m çap ve 8m çevre genişliğine sahip olması
23	Aydın	Ege	Aydın	Aydın	Güney Şelalesi	0.5Ha.	9/11/1994	Şelalenin, vadilerin boyuna profil terinde yapısal nedenlerden kaynaklanan eğim kırılıklarına güzel bir örnek oluşturması, halkın rekreasyon ihtiyacına katkı sağlaması
24	İstanbul	Marmara	İstanbul	Çatalca	Subaşı Havuzlar	2500 m ²	7/2/1995	Çınar ağaçlarının 900-1000 yaşına 15 m. Boy, 3.5m çap ve 17m çevre genişliğine sahip olması
25	Antalya	Batı Akdeniz	Antalya	Finike	Kızılağaç Koyu Lübnan Sediri	2500m ²	21/2/1995	Lübnan sedirinin 1500 yaşına 26m boy, 2.45 m. Çap ve 7.69 m. Çevre genişliğine sahip olması
26	Antalya	Batı Akdeniz	Antalya	Finike	Kocakatran Lübnan Sediri	2500m ²	21/2/1995	Lübnan sedirinin 2000 yaşına 25 m. Boy, 2.62 çap ve 8.25 m. çevre genişliğine sahip olması
27	Antalya	Batı Akdeniz	Antalya	Finike	Şah Ardıç	2500m ²	21/2/1995	Ardıçın 800 yaşında 24 m boy, 2.35 m. çap ve 7.38 m. çevre genişliğine sahip olması
28	Antalya	Batı Akdeniz	Antalya	Finike	Koç Sedir	2500m ²	21/2/1995	Sedirin 650 yaşında 35 m. boy, 1.85 m. çap ve 6.10 m. çevre genişliğine sahip olması
29	Muğla	Ege	Muğla	Marmaris	Söğüt Koyu Çınarı	1500m ²	21/2/1995	Çınar ağaçlarının 250 yaşında 35 m. Boy, 2.70 m. Çap ve 8.50 m. Çevre genişliğine sahip olması
30	Muğla	Ege	Muğla	Marmaris	Bayır Servi Ağacı	1500m ²	21/2/1995	Selvi ağaçlarının 250 yaşında 30m boy, 1.80 m. Çap ve 5.65 m. Çevre genişliğine sahip olması
31	Muğla	Ege	Muğla	Marmaris	Bayır çınarı	1500m ²	21/2/1995	Çınar ağaçlarının 300 yaşında 30 m. Boy, 2.67 m. Çap ve 8.38 m. Çevre genişliğine sahip olması
32	Muğla	Ege	Muğla	Fethiye	Ulu Meşe	1500m ²	21/2/1995	Meşenin 25 m. Boyunda, 1.42 m. Çap ve 4.25 m. çevre genişliğine sahip olması
33	İzmir	Ege	İzmir	Odemiş	Ovacık koyu Anadolu Kestanesi	2500m ²	21/2/1995	Anadolu kestanesinin 500 yaşında 18 m. Boy, 2.78m. çap ve 73 m. Çevre genişliğine sahip olması
34	İsparta	Batı Akdeniz	İsparta	Sütçüler	Çatalçam	2500m ²	21/4/1995	Çatalçam ağacının 650-700 yaşlarında 22 m. boy, 1.88 m. çap ve 8.73 m. çevre genişliğine sahip olması
35	Antalya	Akdeniz	Antalya	Finike	Aslan Ardıç	2500m ²	21/4/1995	Ardıç ağacının 1700 yaşında 25 m. Boy, 3.40 çap ve 12.53 m. çevre genişliğine sahip olması
36	Antalya	Akdeniz	Antalya	Finike	Karamık Koyu Sediri	2500 m ²	21/4/1995	Sedir ağacının 500 yaşında 25 m. boy, 1.82 m çap ve 6.34 m. çevre genişliğine sahip olması

	İLİ	BÖLGESİ	BULUNDUĞU ÇEVRE		TABIAT ANITININ ADI	ALANI	BELİRLENME TARİHİ	KAREKTERİSTİĞİ
37	Kastamonu	Batı Karadeniz	Kastamonu	İnebolu	Beldeğirmeni Koyu Çınar Ağacı	1500m ²	21/4/1995	Çınar ağacının 800 yaşında 50 m. Boy, 2.80 çap ve 9 m. çevre genişliğine sahip olması
38	Kastamonu	Batı Karadeniz	Kastamonu	İnebolu	Oniki Kardeşler Tab.	1500m ²	21/4/1995	Birbirine bitişik tek kökten oluşan on iki çatala sahip kayın ağacının 95-100 yaşlarında, 35-40 m boyunda, çatalın her birinin 40-45 cm çapa sahip oluşu
39	Kastamonu	Batı Karadeniz	Kastamonu	Kastamonu	Erenler Cami	1500 m ²	21/4/1995	Erenler caminin 300 yaşında 5 m. Boy, 0.90m çap ve 2.70 çevre genişliğine sahip olması
40	Gümüşhane	Doğu Karadeniz	Trabzon	Gümüşhane	Kıranı Evliya Ardıcı	2500m ²	26/6/1995	2123m. Rakımda bulunan 700 yaşındaki ardıc ağacının; 4,80 m. Boy , 1,32m çap ve 4,15m çap çevre genişliğine sahip olması.
41	Gümüşhane	Doğu Karadeniz	Trabzon	Gümüşhane	Alişanın Kavağı	1500m ²	26/6/1995	500 yaşındaki kavak ağacının 30 m. boy, 1.55 m. çap ve 4.85m. çevre genişliğine sahip olması
42	İzmir	Ege	İzmir	Urla	Yarendere Fıstık Çamı	2500m ²	25/7/1995	Fıstık çamının 150 yaş 30 m. boy, 1.30 m. Çap ve 4.10 m. çevre genişliğine sahip olması
43	İzmir	Ege	İzmir	Ödemiş	İlk kurşun Çınarı	2500m ²	25/7/1995	300 yaşındaki çınar ağacının 32m boy, 2 m. çap ve 5.80 m. çevre genişliğine sahip olması
44	İzmir	Ege	İzmir	Urla	Yemişçi Çınarı	2500m ²	25/7/1995	350 yaşındaki çınarın 20 m. boy, 3m. çap ve 9 m. çevre genişliğine sahip olması
45	İzmir	Ege	İzmir	Urla	Fıstık çamı	2500m ²	25/7/1995	105 yaşındaki fıstık çamının 20 m. Boy, 1.20 m. çap ve 3.90 m. çevre genişliğine sahip olması
46	Trabzon	Doğu Karadeniz	Trabzon	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Ladini (1)	2500m ²	11/10/1995	Ladinin 400 yaş 49.1m. boy, 1.48 m. çap ve 4.65 çevre genişliğine sahip olması
47	Trabzon	Doğu Karadeniz	Trabzon	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Ladini (2)	2500m ²	11/10/1995	Ladinin 400 yaş 61.5 m. boy, 1.54 m. çap ve 4.85 çevre genişliğine sahip olması
48	Trabzon	Doğu Karadeniz	Trabzon	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Ladini (3)	2500m ²	11/10/1995	Ladinin 400 yaş 52.5 m. boy, 1.21m. çap ve 3.81m. çevre genişliğine sahip olması
49	Trabzon	Doğu Karadeniz	Trabzon	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Ladini (4)	2500m ²	11/10/1995	Ladinin 400 yaş 53.4 m. boy, 1.22 m. çap ve 3.83 m. çevre genişliğine sahip olması
50	Trabzon	Doğu Karadeniz	Trabzon	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Göknaarı (1)	2500m ²	11/10/1995	Göknaarın 400 yaş 54.5 m. boy, 1.18 m. çap ve 3.70 m. çevre genişliğine sahip olması
51	Trabzon	Doğu Karadeniz	Trabzon	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Göknaar (2)	2500m ²	11/10/1995	Göknaarın 400 yaş 54 m. boy, 1.92 m. çap ve 6.05 m. çevre genişliğine sahip olması

ÜLKEMİZDE MİLLİ PARK VE BENZER STATÜDEKİ ALANLARIN DAĞILIMI 201

İL	BÖLGESİ	BULUNDUĞU ÇEVRE		TABIAT ANITININ ADI	ALANI	BELİRLENME TARİHİ	KAREKTERİSTİĞİ	
52	Trabzon	Doğu Karadeniz	Trabzon	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Gökarnı (3)	2500m2	11/10/1995	Gökarnın 400 yaş 57.6 m. boy, 1.76 m. çap ve 5.52 m. çevre genişliğine sahip olması
53	Trabzon	Doğu Karadeniz	Trabzon	Gümüşhane	Örümcek Ormanı Gökarnı (4)	2500m2	11/10/1995	Gökarnın 400 yaş 58.5 m. boy, 1.80 m. çap ve 5.65 m. çevre genişliğine sahip olması
54	İzmir	Ege	İzmir	Foça	Kadınlr Kuyusu Koca Manangıç	2500m2	31/10/1995	600 yaşındaki menengıç ağacının 14 m. Boy, 2.10 m. çap ve 7.30 m. çevre genişliğine sahip olması
TABİAT ANITLARI TOPLMI					73.8Ha.			
GENEL TOPLAM					788.553 Ha.			

Kaynak: Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri, 2000.

Kaynakça

ÇETİN,B., 1993, "Bir Doğa Harikası, Köprülü Kanyon Milli Parkı". Bilim ve Teknik Derg., Sayı:26,s:286- 288, Ankara

DOĞANER, S., 1985,"Turizmde Doğanın Önemi ve Türkiye 'de Doğayı Koruma Çalışmaları",Bülten, İ.Ü. Deniz Bil. ve Coğ. Enst. Yay. ,Cilt:2 ,Sayı: 2, s:119 ,İstanbul

GÜLGÜN,N.,1983,"Türkiye'de Milli Park ile Turizmin Neden-Sonuç İlişkileri".Yeşil Türkiye Dergisi, Sayı: 33,s.3-4,Ankara

GÜRBÜZ,O.,1995,"Turizm Coğrafyası Açısından Nemrut Kalderası",Türk Coğrafya Derg.,Sayı:30,s.255- 265, İstanbul

SIMMONS, I.G.,1975, "Rural Recreation in Industrial World." Londra Orman Bakanlığı , 1998 ," Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı", Milli Parklar Av ve Yaban Hayatı Gen.Müd. Gelişim Matbası , s. 54,55,79, Ankara

Orman Bakanlığı, 1999," Milli Parklar Av ve Yaban Hayatı Gen. Müd." Verileri,Ankara.

Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, 1991, "Türkiye'nin Çevre Sorunları", Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yay. Önder Matb., s-344-345, Ankara

TAŞLIGİL,N.,1994,"Spil Dağı Milli Parkı",Türk Coğrafya Derg.,Sayı:29,s.257-267,İstanbul

ÖZGÜÇ , N., 1994, "Turizm Coğrafyası ", İ.Ü.Yay.No:3821, Fakülte Yay.No:3203, s:22, İstanbul.

YAŞAR, O., 1994,"Kızılırmak Deltasında Su ürünleri Potansiyeli ve Başlıca Meseleleri", Türk Coğ. Derg.,Sayı:29,s.515-522, İstanbul

KANUNLAR: A-6831 Sayılı Orman Kanunu' nun 25.Maddesi,

B- 2873 Sayılı Mili Parklar Kanunu,

C-2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu,

D-2872 Sayılı Çevre Kanunu.

